

Dünyayı Sevelim mi Yoksa Ondan Nefret mi Edelim?

Dünya “Bir kitab-ı Samedânidir. Hem bir mezraadır. Hem birbiri arkasında dâim gelip geçen âyineler mecmuasıdır. Hem seyyar bir ticâretgâhdir. Hem muvakkat bir seyrangâhtır, hem bir misâfirhânedir.”

Dünya ve içindekiler geçici, fani ve zevale mahkum olduğundan, gelen her insanın buradan başka ve daimi bir memlekete göç etmesi yaratılışın icabı, hikmet-i İlahiyenin muktezası ve imtihanın bir gereğidir. Dünya bir darul hikmet ve bir imtihan salonu olduğundan bu solonda imtihanını bitirenler yerini başkalarına bırakırlar.

İmtihanın bir gereği olarak, bu misafirhanede iman-küfür, hayır- şer, güzel- çirkin, kâr- zarar gibi şeyler beraber bulunurlar. Burada Cenab-ı Hakk’a iman edenler, O’nu hakiki sevenler, rızasına uygun yaşayıp, O’nun istediği gibi hareket edenler, O’nun emir ve yasaklarına riayet edip nefsinin ıslah edenler şahadetnamelerini alarak ebedî bir hayatta nihayetsiz nimetlere ve saadetlere mazhar olacaklardır. Küfür ve dalalet içinde yaşayanlar ise ebedi cehenneme; dünyanın bir imtihan yeri ve bir misafirhane olduğunu unutarak kendilerine ihsan edilen maddî ve manevî duyguları nefsi emaresinin süfli arzuları için kullananlar ve ömrünü isyan ve gaflet içinde geçirenler de elim azaplara duçar olacaklardır. Zira, “Dünyanın lezaizi zehirli bala benzer. Lezzeti nisbetinde elemi de vardır.”

Bir ayette mealen şöyle buyrulmaktadır:

“Muhakkak bize kavuşmayı ummayanlar, dünya hayatına razı olup onunla tatmin olanlar ve bizim âyetlerimizden gafil olanlar da vardır. İşte bunların kendi elleriyle ettikleri yüzünden, varacakları yer cehennemdir.”[1](#)

Bu dünya Cenabı Hakk’ın muhteşem bir sarayıdır. Malumdur ki, bir saraya girmenin adap ve erkanı vardır. Mesela Osmanlı padişahları sarayda görev yapacak insanları önce Enderun mektebinde yetiştirir, sonra saraya kabul ederlerdi. Çünkü sarayın nizam ve intizamı; ahenk ve huzuru her şeyden önce Enderun’da aldıkları eğitime, öğretime ve terbiyeye bağlıdır.

Bu dünya da bir Enderun Mektebi hükmündedir. Cenab-ı Hak bu dünyayı, insanın

ubudiyeti için bir mektep, bir talimgâh ve bir kışla olarak yaratmıştır. Öyle ise bu talimgâha ve mektebe gelenler, buradaki kulluk vazifelerini en iyi şekilde tekml edip cennete layık bir insan olabilmenin azmi ve gayreti içinde olmalıdırlar.

Evet, insanın ebedi hayatını kazanması ve ebedi saadetlere nail olması, ancak bu mektepte yapmış olduğu ibadetlerine, hayır ve hasenelerine bağlıdır. Akıllı insan, her gün kendini hesaba çekmeli ve âhiret için ne gönderdiğine bakmalıdır. Akıllı insan bugününden yarınını düşünen, yarın için ne hazırladığına bakan, hesap günü gelmeden kendini hesaba çeken, yazdan kışın tedarikine bakandır. Ta kî, dünyanın fani lezzetlerine aldanmasın, imtihanı başarıyla tamamlayıp ahirette Cennete nail olabilsin. Nitekim Cenab-ı Hak, mealen şöyle buyurmaktadır:

“Ey iman edenler! Allah’ın azabına maruz kalmaktan korunun. Herkes yarın âhireti için ne gönderdiğine dikkat etsin.”[2](#)

Peygamber Efendimiz de **“Ölmeden evvel ölünüz.”** buyurmaktadır.

Hazret-i Ömer (r.a.) de **“Hesaba çekilmeden evvel, kendinizi hesaba çekiniz.”** buyurmuştur.

Dünya, insanın arzu ve emellerini tatmin için kâfi değildir. Zira, dünyanın lezzetleri ve zevkleri meşru da olsa fani ve anidir. Buna rağmen, kendini bu fani dünyanın geçici ve birer gölgeden ibaret olan lezzetlerine mahkum edenlerin kimisi saadeti şöhretin cazibesinde veya servetin ihtişamında, ya da siyaset alanında aramaktadırlar.

Bazı kimselerin “Namazımızı kılıp, elimizden geldiği kadar da hayır ve hasenatta bulunduğumuz halde istediğimiz ve arzu ettiğimiz şeylere kavuşamıyoruz ve işlerimizde istediğimiz gibi gitmiyor” dediklerini duymaktayız. İbadet hiçbir şeye alet edilmez, burası ücret yeri değil, bir imtihan salonudur. Burada yapılan ibadetlerin mükafatı ahirette verilecektir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v); **“Dünya dar-ül meşakkattir.”** buyurmuşlardır. Bu bakımdan dünyada rahat, huzur ve gerçek saadet yoktur, olamaz da. İnsan asıl saadet ve sürurun mahiyetini bilmediğinden, buradaki bazı şeylerden zevk alır ve saadeti onlar zanneder. Halbuki asıl zevk ve sürur alem-i ahirette olacaktır.

“Bu dünya, dâr-ül hikmettir, dâr-ül hizmettir; dâr-ül ücret ve mükâfat değil. Buradaki a'mal ve hizmetlerin ücretleri berzahta ve âhirededir. Buradaki a'mal, berzahta ve âhirette meyve verir. Madem hakikat budur, a'mal-i uhreviyeye ait neticeleri dünyada istememek gerektir. Verilse de memnunane değil, mahzunane kabul etmek lâzımdır. Çünkü Cennet'in meyveleri gibi, kopardıkça yerine aynı gelmek sırrıyla, bâki

hükmünde olan amel-i uhrevî meyvesini, bu dünyada fâni bir surette yemek, kâr-ı akıl değildir. Bâki bir lâmbayı, bir dakika yaşayacak ve sönecek bir lâmba ile mübadele etmek gibidir.”[3](#)

“Eskiden bir zât, haremiyle beraber büyük bir makamda buldukları halde, maişet müzayakası yüzünden haremi demiş zevcine: "İhtiyacımız şedittir." Birden, altından bir kerpiç yanlarında hazır oldu. Haremine dedi: "İşte Cennet'teki bizim kasrımızın bir kerpicidir." Birden o mübarek hanım demiş ki: "Gerçi çok muhtacız ve âhirette de çok böyle kerpiçlerimiz var; fakat fâni bir surette bu zayi' olmasın, o kasrımızdan bir kerpiç noksan olmasın. Dua et, yerine gitsin; bize lâzım değil." Birden yerine gitti. Keşf ile gördüler diye rivayet edilmiş.”

Dünyanın sevilmesi gereken yüzü olduğu gibi, seilmeye değmeyen ve nefret edilen yüzü de vardır. Bir arif-i billah şöyle der “Eğer dünya, seni ahireti talepten gafil kılarsa o bir meta-ı gururdur. Fakat seni rıza-i İlâhîyi ve ahireti talep için dâvet ederse artık dünya ne güzel meta ve ne güzel bir vesiledir.”

Bediüzzaman Hazretleri dünyanın üç yüzü olduğunu şöyle ifade eder:

“Arkadaş! Dünyanın üç vechi vardır:

Birisi: Âhirete bakar. Çünkü onun mezraasıdır.

İkincisi: Esmâ-i hüsnaya bakar. Çünkü onların mekteb ve tezgâhlarıdır.

Üçüncüsü: Kasden ve bizzât kendi kendine bakar. Bu vecihle insanların hevesatına, keyiflerine ve bu fâni hayatın tekâlifine medar olur. Nur-u imanla dünyanın evvelki iki vechine bakmak, manevî bir cennet gibi olur. Üçüncü vecih ise, dünyanın fena yüzüdür ki zâtî ve ehemmiyetli bir kıymeti yoktur.”[4](#)

Elbette ki, ahiretin tarlası olan ve insanın ebedi bir saadeti kazanmasına vesile olan dünyanın birinci yüzü ile, Cenab-ı Hakk'ın isimlerin âyinesi ve tecelligâhı olan ikinci yüzü sevilir ve sevilmelidir de. Bu dünya, insan aklının önüne serilmiş nice hikmet ve tılsımlarla dolu ilahi bir kitap ve rabbani bir sergidir. Diğer bir ifadeyle bu dünya bir çiftlik ve bir tarladır; insan burada ne ekerse orada onu biçer. Burada ibadet, takva, zikir ve tefekkür gibi ulvi tohumları ekerek akıl ve ruhlarını tenvir edenler ahirette onu biçerler. Burada elhamdülillah diyen, orada onun meyvesini yer. Ancak bu ulvi hakikatlerden mahrum olarak yaşayıp, başta büyük günahlar olmak üzere zulüm, yalan, gıybet ve iftira gibi zehirli tohumları ekenler de orada bunların mahsullerini biçerler. Dünyanın seilmeyen ve nefrete layık olan yüzü ise, dünyayı bir

eğlenceden ve oyalanmadan ibaret görenlerin ve sadece ona meftun olan ve ona hasr-ı nazar edenlerin dünyasıdır.

Bir ayette şöyle buyrulur:

“Bu dünya hayatı sadece bir oyun ve oyalanmadan ibarettir. Ahiret yurduna gelince, işte asıl hayat odur. Keşke bilmiş olsalardı.”[5](#)

Başka bir ayette ise şöyle buyrulur:

“Biliniz ki dünya hayatı bir oyun, bir eğlence, bir süs ve kendi aranızda övünme, mal ve evlat çoğaltma yarışından ibarettir. Bu, tıpkı bir yağmura benzer ki; bitirdiği ot, ekincilerin hoşuna gider, sonra kurur, onu sapsarı görürsün, sonra çerçöp olur. Ahirette ise çetin bir azab veya Allah'tan mağfiret ve rıza vardır. Dünya hayatı, aldatıcı bir zevkten başka bir şey değildir.”[6](#)

Bir başka ayette ise şöyle buyrulur:

“Dünya hayatı, eğlence ve oyundan başka bir şey değildir. Ahiret yurdu ise, Allah'tan korkanlar için daha hayırlıdır. Aklınızı kullanmaz mısınız?”[7](#)

Oyun ve eğlencenin süresi azdır, çabuk geçer. İşte bu hayatta aynen öyledir. Oyun ve eğlenceyle genelde çocuklar ve cahiller meşgul olur. Akıllı kimseler fani ve geçici oyunlarla oyalanmaz ve onlara itibar etmezler. Dünyada insana zevk ve lezzet veren şeyler hem değersiz hem de geçicidir, ahirete ait olan hakikatler ise daimidir, kıymetlidir ve şereflidir. Nice güçlü ve saltanat sahibi kimseler vardır ki, kısa bir zaman sonra ya toprak altına girmiş veya zavallı bir duruma düşmüşlerdir. İnsanın bu dünyada elde ettiği mal ve servetten faydalanıp faydalanmayacağını bilemez. Veleve ki, belli bir süre fayda görse bile yine bir gün onlar elinden çıkacaktır.

Âhiret hayatı ise ebedi, sonsuz, cismani ve ruhani bütün lezzetleri ihtiva eden en mükemmel bir hayattır. Öyle bir alemdir ki; *“Ne göz görmüş, ne kulak işitmiş ve ne de kalbi beşere hutur etmiş”*tir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) de **“İnsanlar uykudadır, ölünce uyanırlar.”** buyurarak, dünyanın bu yüzü ile oyalananları ikaz etmişlerdir.

Bediüzzaman Hazretleri dünya ile ahiretin muvazenesini şu harika cümleleri ile şöyle ifade eder:

“Dünyanın bin sene mes'udane hayatı, bir saat hayatına mukabil gelmeyen

Cennet hayatının ve o Cennet hayatının dahi bin senesi, bir saat rü'yet-i cemaline mukabil gelmeyen bir Cemil-i Zülcelal'in daire-i rahmetine ve mertebe-i huzuruna gidiyorsun."8

"Dünyanın yüz bahçesi, fâni olmak haysiyetiyle âhiretin bâki olan bir ağacına mukabil gelemmez."

Fuzuli Bağdadi dünyanın fani olan üçüncü yüzünü şöyle ifade etmiş:

"Dünya tadı bal tadı,
Dünya beni aldattı.
Altına zehir koydu,
Üstü yine bal tadı."

Yine Bediüzzaman dünyayı tahkir edenleri de dört grupta toplayarak şöyle ifade eder:

"Şimdi, dünyayı tahkir edenler dört sınıftır:

"Birincisi: Ehl-i marifettir ki, Cenab-ı Hakk'ın marifetine ve muhabbet ve ibadetine sed çektiği için tahkir eder."

"İkincisi: Ehl-i âhirettir ki; ya dünyanın zarurî işleri onları amel-i uhrevîden men'ettiği için veyahut şuhud derecesinde iman ile Cennet'in kemalât ve mehasinine nisbeten dünyayı çirkin görür. Evet Hazret-i Yusuf Aleyhisselâm'a güzel bir adam nisbet edilse, yine çirkin görüldüğü gibi; dünyanın ne kadar kıymetdar mehasini varsa, Cennet'in mehasinine nisbet edilse, hiç hükmündedir."

"Üçüncüsü: Dünyayı tahkir eder. Çünkü eline geçmez. Şu tahkir, dünyanın nefretinden gelmiyor; muhabbetinden ileri geliyor."

"Dördüncüsü: Dünyayı tahkir eder. Zira dünya, eline geçiyor. Fakat durmuyor, gidiyor. O da kızıyor. Teselli bulmak için tahkir eder. "Pistir" der. Şu tahkir ise; o da, dünyanın muhabbetinden ileri geliyor. Halbuki makbul tahkir odur ki, hubb-u âhiretten ve marifetullahın muhabbetinden ileri gelir."

"Demek makbul tahkir, evvelki iki kısımdır. Cenab-ı Hak, bizi onlardan yapsın."9

Şunu da ifade edelim ki, dünya fanidir ve sevilmez diye ondan el çekmek, çalışmayı terk etmek doğru değildir. Helalinden çalışıp kazanmak, zekat ve sadaka gibi şeylerle ihtiyaç sahiplerine yardımda bulunmak dinî ve insanî bir vazifedir. Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *“Evlatlarının nafakasını temin için ticaret yapanlar Allah yolunda muharebe edip şehit olanlar gibidir.”*

Başka bir hadislerinde ise,

“Ya Rabbi! Tembellikten sana sığınırım.” [10](#)

buyurarak, tembelliğin ne kadar kötü bir sıfat olduğunu vurgulamıştır.

Dünya ve ahiret işlerini muvazeneli bir şekilde beraber yürütmek gerekir. Zira, Peygamber Efendimiz (s.a.v)

**“İnsanların en hayırlısı insanlara faydalı olandır.” ve
“Veren el, alan elden daha hayırlıdır.”**

buyurarak çalışma ve gayretin önemini ifade etmiştir.

Başka bir hadislerinde de

“Sizin hayırlınız dünyası için âhiretini, âhireti için de dünyasını terk etmeyendir.”

buyurmuşlardır. İnsanın *“Hiç ölmeyecekmiş gibi dünyaya, yarın ölecekmiş gibi âhirete çalışması”* aklın ve hikmetin gereğidir.

Bundan dolayıdır ki, bütün peygamberler çalışmayı emretmiş ve kendileri de bizzat çalışmışlardır. Bütün peygamberler, kimseden minnet almamak için çeşitli meslekler ile uğraşmışlardır. Mesela, Hazret-i Adem (as.) ziraat ile, Hazret-i İdris (as.) terzilik ile Hazret-i Musa (as.) çobanlık ile, Peygamber Efendimiz (s.a.v) ise ticaret ile meşgul olmuşlardır.

Peygamber Efendimiz (sav)

“Çalışmak âdetim, tevekkül hâlimdir.”

buyurmuş; çalışmayı ve gayreti teşvik etmiştir. Bir ayette de mealen şöyle buyrulur:

“Bilinsin ki, insan için kendi çalışmasından başka bir şey yoktur.”[11](#)

İnsan dünyada elinden geldiğince çalışmalı, ancak hırs göstermemeli ve kısmetine razı olmalıdır. Kazandıklarına fazla ehemmiyet verip onda boğulmamalıdır. Arzu ettiği şeye kavuşamaması durumunda ise fazla üzülmemelidir. Bediüzzaman Hazretlerinin ifade ettiği gibi;

“Akli başında olan insan, ne dünya umûrundan kazandığına mesrur ve ne de kaybettiği şeye mahzun olmaz. Zira dünya durmuyor, gidiyor. İnsan da beraber gidiyor.”

İnsan kimseye muhtaç olmamak için çalışmalı, helal dairesinde kazanıp zengin olmalı, ancak dünya sevgisini kalbine koymamalıdır. Nitekim bir hadis-i kudside şöyle buyrulur:

“Ey Ademoğlu! Şayet benim muhabbetimi murat edersen dünya muhabbetini kalbinden çıkar. Çünkü, dünya muhabbeti ile benim muhabbetim bir kalpte bir arada toplanmaz. Zira bunlar iki zıttır, su ile ateş bir kapta olmadığı gibi, bunlar da bir arada olmazlar.”

Dünyanın fani olduğunu bilen bir insan, muhabbetini ona sarf etmez, ancak onu tamamen de terk etmez, dünya hem de ahiret işlerini beraberce yürütür.

“Elbette en bahtiyar odur ki: Dünya için âhireti unutmasın, âhiretini dünyaya feda etmesin, hayat-ı ebediyesini hayat-ı dünyeviye için bozmasın, malayani şeylerle ömrünü telef etmesin; kendini misafir telakki edip misafirhane sahibinin emirlerine göre hareket etsin; selâmetle kabir kapısını

açıp saadet-i ebediyeye girsin." [12](#)

Son olarak Hazret-i Ali'nin (r.a) oğlu Hz. Hasan'a (r.a) yapmış olduğu ve özellikle dünyanın hakikatini anlatan şu harika nasihatini dikkatinize sunmak istiyorum:

"Nur-u aynim Hasan'ım!

"Sen benim hayrul halefim, timsal-i zîşerefimsin. Şu vasiyetimi can kulağı ile dinle ve ona göre amel eyle ki, bu sana en hayırlı bir nasihattir."

"Dünya seni arar gibi çok iltifat gösterir. Sen sakın onun iltifatına aldanma! Bazen de senden kaçır, döner dolaşır. Ona da ehemmiyet verme. Dünya ihtiyar ve kocamış bir kadına benzer, kimseye yâr olmaz. Hayrı az, ıstırabı kısa, ikbali ve şerefi fanidir. Lezzet ve visali geçici, vebali ise bakidir. Şimdi sen ömür bitmeden, kudret elden gitmeden, perde-i gaflet açılmadan zamanın müsaderesini fırsat ve ganimet bil de, ahiretin için zad-ı zahire hazırla. Kişi dünyada ahireti için ne infak ederse onu bulur. Dünya ahiretin mezrasıdır. Tabiidir ki, ne ekilirse o biçilir. Dünyanın hilesi çoktur. Bir hal üzere kaldığı yoktur. Bir tarafı ıslah etse de diğer tarafı ifsat eder. Birine sürur verse, diğerini yaralar. Öteden beri adeti, meşrebi ve gidişi budur. Dünyaya meyil ve rahat bilahare insanı pişman eder. Bu dar-ı fesatta zevk-i sefa ve beka muhaldir. Öyle ise ona bağlanmak sırf akılsızlıktır."

"Oğlum! insanların hatırını say ve onlara hürmet et. Hal ve sözlerinden kimse incinmesin. Dünya işi için çekiştirip uğraşmaktan sakın. İhtiyaç olmadıkça bir şeyin arkasına düşme. Sen dehrin hükmü, asrın seyidisin. Kadir ve haysiyetini, şeref ve itibarını güzel muhafaza et. Ömrünü boş şeylerle geçirme, malını da israf etme. Dünyadan emelsiz çıkıp barigâhı ahirete emelsiz varmayasın. Güzel sözlerini fiilinde mezcettir ki, meyvesini alasın. Bir de yapmayacağın bir işten dem vurma! Çok konuşmaktan ziyade onu yapasın. Şurası da önemlidir, her fenalığın başı hubb-u dünyadır. Muttaki ol ki, vera sahibi olasın."

"Oğlum! Bir düşün ihtiyatlı bulun ki, nefs-i emmaren seni aldatmasın. Dünyada her şey emanettir. Emanet ise geri alınır. Her şey fanidir; biter, tükenir. Bir rüya gibidir ki, sahibini azab-ı ruhide huzursuz eder. Bal gibi tatlı görünür, ama içinde zehir vardır. Zevk ve sahası var ise de gam ve kederi de beraberdir."

"Hasılı dünya bilahare nimetleri selb ve mihnetleri celp eden bir gaddardır. Verir amma, onu çabuk geri alır. Arz-ı inkıyad eder, fakat inkıyadında bile bin desise ve hilesi gizlidir. Ziyinet-i zahirisine aldanan hasir olur."

"Oğlum! Sen başkalara benzemezsin, sen semere-i fuatt hanedan-ı nübüvvetsin. Sen gözümün nurusun. Bu şeref ve seyitlik ile serfiraz olduğun gibi, siret ve suretinle de mumtaz olmalısın. Bunun için hükmü ile amel olduğun halde, ulu kadrini bir kat daha artıracak řu vasiyetimi ruh-u canınla muhafaza et ve hayatına tatbik et ki, dünya ve ahiretin şereflişi ve efendisi olasın."

Dipnotlar:

- [1](#) Yunus Suresi, 10/7-8.
- [2](#) Haşir Suresi, 59/18..
- [3](#) Mektubat.
- [4](#) Mesnevi-i Nuriye.
- [5](#) Ankebut Suresi, 29/64.
- [6](#) Hadid Suresi, 57/20.
- [7](#) En'am suresi, 6/32.
- [8](#) Mektubat.
- [9](#) Sözler.
- [10](#) Buhari, Cihad, 25, 74; Müslim.
- [11](#) Necm Suresi, 53/39.
- [12](#) Mektubat.